

Rekreasyonel spor etkinliğine katılan ve profesyonel olmayan sporcuların motivasyon boyutları: Tarihi yarımada bisiklet turu üzerine bir araştırma

Motivational dimensions of non-professional athletes that participate in the recreationl sports event: A study of the historical peninsula cycling tour

Ayşe Demir^{1*}, Arif Çetin²

¹İstanbul Ayyansaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, ayse Demir@ayvansaray.edu.tr, 0000-0002-3856-0498

²İstanbul Büyükşehir Belediyesi, Spor İstanbul, arifcetin1985@gmail.com, 0000-0002-7430-4830

ÖZET

Bu çalışmada Tarihi Yarımada Bisiklet Turuna katılanların katılımını etkileyen motivasyonel faktörlerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın örneklemini, bu etkinliğe katılan %74,6' sı (n=88 kişi) erkek; %25,4'ü (n=30 kişi) kadın olmak üzere toplam 118 gönüllü katılımcı oluşturmaktadır. Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyon Ölçeği araştırmada veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Motivasyonel faktörlerin alt boyutlarıyla demografik özelliklerin analizinde bağımsız gruplarda t testi, tek yönlü varyans analizi, ölçeğin güvenilirlik düzeyinin belirlenmesi için ise cronbach alfa katsayısı elde edilmiştir. Çalışmanın sonuçları motivasyon alt boyutları ile yaş değişkeni ve eğitim arasında anlamlı farklılık bulunurken, cinsiyet, medeni durum, sektör, gelir durumu ve spor yapma süresine göre anlamlı düzeyde bir farklılık bulunmamıştır. Sonuç olarak, katılımcıların demografik özelliklerini yansıtan değişkenler ile motivasyon alt boyutları incelendiğinde yaş ve eğitim durumu değişkenleri ile motivasyon alt boyutlarında farklılık tespit edilirken, cinsiyet değişkeninde herhangi bir farklılık tespit edilememiştir. Ayrıca, çalışmanın demografik değişkenler ile motivasyon alt boyutları arasındaki analizlerde ulaşılan sonuçlar literatürdeki bazı çalışmalarla farklılıklar gösterdiği söylenebilir. Araştırmaya katılan bireylerin sporu yapış amaçlarındaki çeşitlilik bu farklılığın nedenleri arasında gösterilebilir.

ABSTRACT

In this study, it aims to determine the motivational factors that affect the participation of the attendants in the Historical Peninsula Cycling Tour. The sample of the study was 74,6% male (n: 88) and 25,4% female (n: 30) a total of 118 participants who are participated voluntarily among the participants in this event. Motivating Participation in Outdoor Recreation Activities Scale was used as data collection tools to determine the relationship between perceptions of burnout of sports trainers and their job satisfaction. The analysis of demographic characteristics with sub-dimensions of motivational factors are tested with independent t-test, one-way variance analysis, reliability analysis and Cronbach alpha internal consistency test. As a result, there was a difference in age and educational status variables and motivation sub-dimensions, while no difference was determined in the gender variable when the variables reflecting the demographic characteristics of the participants and the motivation sub-dimensions were examined. In addition, it can be said that the results obtained between demographic variables and motivation sub-dimensions of the study differ from some studies in the literature. Although, reasons for this difference, it may be due to the difference in the purpose of doing sports of the individuals participating in the research. The diversity in the purpose of doing sports of the individuals participating in the research can be shown among the reasons for this difference.

MAKALE BİLGİSİ/ARTICLE INFO

Anahtar Kelimeler: Açık Hava Rekreasyonu, Motivasyon, Katılım, Bisiklet

Key Words: Outdoor Recreation, Motivation, Participation, Cycling

Gönderme Tarihi/Received Date: 01.11.2021

Kabul Tarihi/Accepted Date: 15.12.2021

Yayımlanma Tarihi/Published Online: 31.12.2021

1. Giriş

Modern yaşam tarzı, insanın fiziksel ve zihinsel sağlığı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir. Son yıllarda modern toplumlarda kaygı, bunaltı, iç sıkıntısı, stres, kalp-damar ve dolaşım yollarıyla ilgili problemler, ruhsal bozukluklar, kronik yorgunluk, düşük enerji potansiyeli gibi birçok hastalık mevcuttur (Raynor vd., 2012).

Spor İstanbul tarafından 2020 yılında yapılan İstanbul Fiziksel Aktivite Araştırması'na katılan 5.034 kişinin %86,8'i

düzenli olarak spor ya da egzersiz yapmadıklarını belirtirken %13,2'lik kesimin düzenli olarak spor ya da egzersiz yaptıklarını tespit edilmiştir. Yine aynı araştırmada katılımcıların vücut kitle endeksi değerlerinin %44,6'sı "normal" çıkarken %33,6'sı fazla kilolu çıkmıştır (Spor İstanbul, 2021). Dolayısıyla, bireylerin aktif yaşama ve rekreatif spora katılımının artırılması gerekmektedir. Çünkü kişilerin serbest zaman faaliyetlerini spor yoluyla değerlendirmeleri ve bu faaliyetlere aktif olarak katılım göstermeleri, insanların yaşam standartlarının yükselmesine ile bağlantılıdır.

*Sorumlu yazar /Corresponding author.

Dr, İstanbul Ayyansaray Üniversitesi, Spor Bilimleri Fakültesi, Spor Yöneticiliği Bölümü, ayse Demir@ayvansaray.edu.tr, 0000-0002-3856-0498

Rekreatif spor programları ya da etkinlikleri aracılığıyla, insanlar serbest zamanlarını yaratıcı bir şekilde kullanmalarını sağlayan, sosyal, fiziksel ve zihinsel sağlıklarına, güvenliklerine, özgüvenlerine ve kişiliklerine katkıda bulunmalarını sağlayan ilgi ve beceriler geliştirir. Bu tür etkinliklerin amacı, üyelerin yaşamlarına refah, neşe, zevk ve ekolojik bilinçle zenginleştirmektir (Chang vd., 2014). Ayrıca, ciddi bir yatırım maliyeti gerektirmeyen ve açık alanda gerçekleştirilen etkinlikler yoluyla binlerce kişinin aktif katılımı sağlanır.

İnsanları bu tür faaliyetlere katılmaya yönlendiren güdülerini incelemek çok önemlidir. Bu nedenler bireylerin serbest zaman etkinliklerine katılım motivasyonları hakkında birçok araştırma yapılmıştır (Ardahan, 2013; Çetin & Özman, 2019; Çetin 2019, Doğusan & Koçak, 2019). Motivasyonu incelemek için en yaygın kullanılan araştırma teorik yaklaşımlarından biri, Öz Belirleme etme teorisidir (Deci & Ryan, 1985). Öz Belirleme Teorisi, insan davranışının motivasyonel dinamiklerini açıklamaya çalışmakta ve bireyin davranışının nedenlerine ve sosyal çevrenin bireyin performansının oluşumundaki rolüne ilişkin verilecek cevapları arar (Deci & Ryan, 1985).

Öz Belirleme, bireyin bağımsız olduğu ve dolayısıyla seçimler yapabileceği algısını ifade eder. Birey, temel ihtiyaçlarını karşılamak, yetenek ve özerklik duygusunu yaşamak için her hareket ettiğinde bu algıyı geliştirir. Öz Belirleme Teorisi, bir bireyin davranışının içsel veya dışsal olarak motive ya da demotive olabileceğini desteklemektedir (Deci & Ryan 2000). Öz Belirlemenin teorik modeli ve motivasyonların içsel ve dışsal olanlara ayrılması, serbest zaman etkinlikleri alanındaki fiziksel aktivite için önemli bir teorik temelden oluşur (Schroeder vd., 2019). McClelland, 1961 tarihli "*The Achieving Society*" adlı kitabında üç tür motivasyonel ihtiyacı tanımlamıştır. Bu üç tür ise başarı motivasyonu, otorite/güç motivasyonu ve bağlılık motivasyonudur. Bu ihtiyaçlar, tüm kişilerde değişen derecelerde bulunur ve bu motivasyonel ihtiyaçların düzeyi, bir kişinin davranışını ve motivasyon düzeyini karakterize eder (McClelland, 1961).

Başarı ihtiyacında kişinin en önemli güdüsü başarıdır. Bu nedenle başarı, gerçekçi ancak zorlu hedeflere ulaşma, kendi sınırlarını zorlamayı ve aşmayı arar (McClelland, 1961). Dolayısıyla başarı ve ilerleme konusunda güçlü bir geri bildirim ve hedefe ihtiyaç vardır.

Otorite/Güç ihtiyacında ise kişinin en önemli güdüsü otorite/güçtür. Bu itici güç, etkin olma ve etki yaratma ihtiyacını doğurur. Liderlik etmeye güçlü bir ihtiyacı vardır (McClelland, 1961). Ayrıca, bir dayanıklılık gerektiren bir etkinliği bitirme, kendi en iyi derecesini elde etme ya da kendi yaş grubunda birinci olma gibi kişisel statü ve prestij artırmaya yönelik motivasyona ihtiyacı vardır.

Bağlılık ihtiyacında kişinin en önemli güdüsü bağlılıktır. Bu boyutta kişiler arkadaşça ilişkilere ihtiyaç duyar ve diğer insanlarla etkileşimde bulunmaya yönelik motivasyonları bulunur. Bu kişiler takım oyuncusudur (McClelland, 1961). Dolayısıyla, bir gruba ait olma arzusu, yeni arkadaşlıklar kurma ya da yeni insanlarla tanışmak ihtiyacı

Her üç güdü de sporla oldukça ilgilidir çünkü kişilerin uzun

bir süre spora katılım davranışının sürdürülmesinde etkilidir. Spor yoluyla insanlar, zorluklarda mücadele, yarışmalar, zaman baskısı, sınırları test etme ve zaman içinde kişisel becerilerini geliştirme gibi birçok başarı duygusu yaşarlar. Sosyal teşvikler, takım arkadaşlarından övgü, saygınlık ve statü kazanma veya para ödülü gibi iyi atletik başarılar gibi beklentileri ve ödülleri içerir. Başarı teşviklerinin varlığında, yüksek bir başarı, rekabetçi ve sportif başarı ile ilişkilidir (Gröpel vd., 2016).

Şehirlerde yaşayan bireyler yukarıda belirtilen motivasyon kuramları çerçevesinde başarıya, zorluklara meydan okuma, kendi sınırlarını zorlama ve sosyalleşme gibi gerekçelerle de hem serbest zamanlarında geniş katılımlı rekreatif spor etkinliklerine dahil olurlar. Bu geniş katılımlı spor etkinliklerinden ultra maraton, maraton, yarı maraton, 15km, 10km ya da 5km gibi çeşitli mesafelerdeki yol koşularına ya da 40km'lik kısa parkur ya da 80km'lik uzun parkurdan oluşan bir yol bisikleti yarışlarına binlerce kişi katılmaktadır. Geniş katılımlı rekreatif spor etkinliklerinde yaşlarına, performanslarına ve kapasitelerine göre farklı kategori, mesafe ve zorluk seviyelerinde etkinliklere katılmaktadır. Bu çalışmada ise Spor İstanbul tarafından yukarıda bahsedilen özelliklerde organize edilen 19km'lik bir parkurda gerçekleştirilen İstanbul Tarihi Yarımada Bisiklet Turu'na katılan katılımcıların bu etkinliğe katılmalarında etkili olan motivasyonel faktörleri tespit etmektir.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

İstanbul Tarihi Yarımada Bisiklet Turu'na katılan katılımcıların bu etkinliğe katılmalarında etkili olan motivasyonel faktörleri tespit etmeyi amaçlayan bu çalışma, tarama modelinde betimsel bir araştırmadır. Tarama modelleri; geçmişte ya da günümüzde var olan bir durumu olduğu gibi betimlemeyi amaçlayan araştırma yaklaşımlarıdır (Karasar, 2016). Araştırmada yedi farklı sosyo-demografik karakteristik değişken kullanılmıştır. Hipotezler;

H₁ Cinsiyet ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₂ Medeni durum ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₃ Yaş değişkeni ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₄ Eğitim durumu ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₅ Çalışılan sektör ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₆ Gelir durumu ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

H₇ Spor yapma süresi ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık vardır.

2.2. Araştırma Grubu

Araştırmanın örneklemini, 12 Eylül 2021 tarihinde Spor İstanbul tarafından gerçekleştirilen Tarihi Yarımada Bisiklet Turu etkinliğine katılan katılımcılar arasından uygun ve erişilebilir örneklem yöntemi ile oluşturulmuştur. Bu yöntemle araştırmaya 118 kişi katılmış olup katılımcıların %74,6' sını (n=88 kişi) erkek; %51,7'sini (n=61 kişi) bekarlardır. En büyük yaş grubu %38,1 (n=45 kişi) ile 35-44 yaş grubu olup; katılımcıların %57,6'sını (n=68 kişi) lisans mezunudur. Araştırmaya katılanlar arasında aylık gelir olarak en baskın grubun %47,5 (n=56 kişi) ile 6000 ve üzeri arasında gelire sahip katılımcılar olduğu görülmektedir. Bununla birlikte katılımcıların spor yapma sürelerine bakıldığında %43,2 (n=51 kişi) kişi ile 9 yıl ve üzeri yıllık toplam spor yapma süresine sahip olduğu görülmektedir.

2.3. Veri Toplama Araçları

Yapılan bu çalışmada veri toplama aracı olarak çevrimiçi anket yöntemi uygulanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı olarak ilk bölümü; katılımcıların yaş, cinsiyet, medeni durum, eğitim durumu, sektör, gelir ve spor yapma süresine ile ilgili sorular sorulmuştur. İkinci bölümde ise katılımcıların bu etkinliğe katılmasına etki eden motivasyonel faktörleri tespit etmek amacıyla açık alan rekreasyon aktivitelerine katılmayı motive eden faktörler ölçeği kullanılmıştır.

Gözen (2020) tarafından geliştirilen ve 36 maddeden oluşan "Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyon Ölçeği"ni veri toplama aracı olarak kullanılmıştır. Toplam 5 alt boyutta oluşan ölçekte "başarı odaklılık" 10 maddeden, "zorluklara meydan okuma" 9 maddeden, "risk alma" 6 maddeden, "bireysellik" 5 maddeden ve "yenilik" 6 maddeden oluşmaktadır. Ölçeğin güvenirlik çalışmasında motivasyonel faktörlerin alt boyutlarının iç tutarlılık katsayıları (Cronbach Alfa) sırası ile 0,86, 0,88, 0,86, 0,79 olarak bulunmuştur.

2.4. Verilerin Analizi

Katılımcılara ait demografik bilgilerin dağılımı frekans analizi ile incelenmiştir. Ölçek maddelerine verilen cevaplardan elde edilen alt boyut skorlarının normal dağılıma uygunluğu Kolmogrov Smirnov ve Shapiro Wilks testi ile incelenmiş ve verilerin normal dağılıma uygunluk gösterdiği görülmüştür. Ölçek alt boyutlarının demografik bilgilere göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediği bağımsız gruplarda t testi ve tek yönlü varyans analizi ile incelenmiştir. Tek yönlü varyans analizi sonucunda gruplar arası anlamlı düzeyde farklılık çıkması durumunda farklılığın hangi gruptan kaynaklandığı Tukey testi ile incelenmiştir. Ölçek güvenirlik düzeyinin belirlenmesi için güvenirlik analizi yapılmış ve iç tutarlılık (Chronbach Alfa) katsayısı ölçek genelinde 0,874 iken alt boyutlarında ise başarı odaklılık 0,882, zorluklara meydan okuma 0,876, risk alma 0,784, bireysellik 0,808, ve yenilik 0,819 olarak elde edilmiştir. Analizler %95 güven düzeyinde SPSS 20.0 yazılımı ile yapılmıştır.

3. Bulgular

Tablo 1. Katılımcıların demografik özellikleri

	n	%
Cinsiyet		
Erkek	88	74,6
Kadın	30	25,4
Toplam	118	100,0
Medeni Durum		
Bekâr	61	51,7
Evli	57	48,3
Toplam	118	100,0
Yaş		
18-24	14	11,9
25-34	30	25,4
35-44	45	38,1
45-54	23	19,5
55+	6	5,1
Toplam	118	100,0
Eğitim Durumu		
İlköğretim	5	4,2
Lise	18	15,3
Ön lisans	16	13,6
Lisans	68	57,6
Yüksek Lisans	11	9,3
Toplam	118	100,0
Sektör		
Özel	94	79,7
Kamu	24	20,3
Toplam	118	100,0
Aylık Gelir-TL		
2200-3000	16	13,6
3000-4000	20	16,9
4001-5000	6	5,1
5000-6000	20	16,9
6000+	56	47,5
Toplam	118	100,0
Spor yapma süresi		
1-2	24	20,3
3-4	21	17,8
5-6	10	8,5
7-8	12	10,2
9 ve üzeri	51	43,2
Toplam	118	100,0

Cinsiyete göre dağılım incelendiğinde erkeklerin oranı %74,6, kadınların oranı %25,4'tür. Medeni duruma göre dağılım incelendiğinde bekarların oranı %51,7, evlilerin oranı %48,3'tür. 18-24 yaş grubu kişilerin oranı %11,9, 25-34 yaş grubu kişilerin oranı %25,4, 35-44 yaş grubu kişilerin oranı %38,1, 45-54 yaş grubu kişilerin oranı %19,5 olup 55+ yaş grubu kişilerin oranı %5,1'tir. Eğitim durumuna göre dağılım incelendiğinde ilköğretim mezunu olanların oranı %4,2, lise mezunu olanların oranı %15,3, ön lisans mezunu olanların oranı %13,6, lisans

mezunu olan kişilerin oranı %57,6 olup yüksek lisans mezunu olanların oranı %9,3'tür. Katılımcıların %79,7'si özel sektör, %20,3'ü ise kamu çalışanıdır. Aylık gelire göre dağılım incelendiğinde; geliri 2200-3000 TL geliri olanların oranı %13,6, 3000-4000 TL geliri olanların oranı %16,9, 4001-5000 TL geliri olanların oranı %5,1, 5000-6000 TL geliri olanların oranı %16,9

olup 6000+ geliri olanların oranı %47,5'tir. Spor yapma süresine göre dağılımı incelendiğinde 1-2 yıl süre ile spor yapanların oranı %20,3, 3-4 yıl süre ile yapanların oranı %17,8, 5-6 yıl yapanların oranı %8,5, 7-8 yıl spor yapanların oranı %10,2 olup 9 yıl ve daha fazla süre ile yapanların oranı %43,2'dir.

Tablo 2. Ölçek alt boyutlarına ait tanımlayıcı istatistikler

	N	Minimum	Maximum	Ortalama	Std. Sapma
Başarı Odaklılık	118	22,0	55,0	43,02	8,33
Zorluklara Meydan Okuma	118	8,0	40,0	29,73	6,97
Risk Alma	118	6,0	30,0	20,44	5,84
Bireysellik	118	5,0	25,0	14,56	4,41
Yenilik	118	8,0	30,0	23,21	4,87

Tablo 3. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin cinsiyete göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda t testi analiz sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Başarı Odaklılık	Erkek	88	42,4	9,1	2,228	0,138
	Kadın	30	45,0	5,1		
	Toplam	118	43,0	8,3		
Zorluklara Meydan Okuma	Erkek	88	29,3	7,2	1,413	0,237
	Kadın	30	31,0	6,1		
	Toplam	118	29,7	7,0		
Risk Alma	Erkek	88	20,5	5,7	0,050	0,823
	Kadın	30	20,2	6,4		
	Toplam	118	20,4	5,8		
Bireysellik	Erkek	88	14,7	4,6	0,317	0,575
	Kadın	30	14,2	3,7		
	Toplam	118	14,6	4,4		
Yenilik	Erkek	88	23,0	5,4	0,882	0,350
	Kadın	30	23,9	2,8		
	Toplam	118	23,2	4,9		

Tablo 4. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin medeni duruma göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda t testi sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Başarı Odaklılık	Bekar	61	43,1	8,2	0,031	0,861
	Evli	57	42,9	8,5		
	Toplam	118	43,0	8,3		
Zorluklara Meydan Okuma	Bekar	61	30,0	7,8	0,190	0,664
	Evli	57	29,4	6,1		
	Toplam	118	29,7	7,0		
Risk Alma	Bekar	61	19,6	6,4	2,720	0,102
	Evli	57	21,4	5,0		
	Toplam	118	20,4	5,8		
Bireysellik	Bekar	61	15,1	4,7	2,019	0,158
	Evli	57	14,0	4,0		
	Toplam	118	14,6	4,4		
Yenilik	Bekar	61	23,6	4,6	0,829	0,365
	Evli	57	22,8	5,1		
	Toplam	118	23,2	4,9		

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeği Tanımlayıcı İstatistikleri

Başarı odaklılık alt boyutu 22 ila 55 arasında değişmekte olup ortalaması 43,02, zorluklara meydan okuma alt boyutu 8 ila 40 arasında değişmekte olup ortalaması 29,73, risk alma alt boyutu 6-30 aralığında değişmekte olup ortalaması 20,44, bireysellik alt boyutu 5-25 arasında değişmekte olup ortalaması 14,46, yenilik alt boyutu 8-30 arasında değişmekte olup ortalaması 23,21'dir.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Cinsiyete Göre Değişimi

Bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu ölçeği alt boyutlarının cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Diğer bir ifade ile kadın ve erkeklerin rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu alt boyutları aynı düzeydedir.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Medeni Duruma Göre Değişimi

Bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu ölçeği alt boyutlarının medeni duruma göre anlamlı farklılık göstermediği görülmüştür. Diğer bir ifade ile evli ve bekarların rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu alt boyutları aynı düzeydedir.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Yaş gruplarına Göre Değişimi

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; başarı odaklılık, zorluklara meydan okuma, bireysellik ve yenilik alt boyutları yaş gruplarına göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Gruplar arası varyans homojenliği varsayımı için anlamlı farklılık gösteren alt boyutlar için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek amacıyla yapılan TUKEY HSD testi sonuçlarına göre;

Tablo 5. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin yaş gruplarına göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Başarı Odaklılık	18-24	14	44,7	4,9	2,313	0,042*
	25-34	30	42,7	10,1		
	35-44	45	44,7	7,0		
	45-54	23	41,2	8,6		
	55+	6	35,2	9,2		
	Toplam	118	43,0	8,3		
Zorluklara Meydan Okuma	18-24	14	34,0	7,3	2,434	0,049*
	25-34	30	29,2	8,1		
	35-44	45	29,9	6,0		
	45-54	23	28,7	6,4		
	55+	6	24,5	5,2		
	Toplam	118	29,7	7,0		
Risk Alma	18-24	14	20,1	6,9	1,546	0,194
	25-34	30	20,6	7,0		
	35-44	45	21,5	4,6		
	45-54	23	19,6	5,5		
	55+	6	15,7	5,4		
	Toplam	118	20,4	5,8		
Bireysellik	18-24	14	15,6	1,1	3,084	0,019*
	25-34	30	16,5	5,3		
	35-44	45	13,9	4,0		
	45-54	23	13,5	4,4		
	55+	6	11,5	4,5		
	Toplam	118	14,6	4,4		
Yenilik	18-24	14	23,4	4,0	2,471	0,049*
	25-34	30	22,8	5,8		
	35-44	45	24,5	4,0		
	45-54	23	22,3	3,5		
	55+	6	18,7	8,9		
	Toplam	118	23,2	4,9		

* $p<0,05$

Tablo 6. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin eğitim durumuna göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Başarı Odaklılık	İlköğretim	5	35,2	18,1	2,738	0,032*
	Lise	18	45,8	6,4		
	Ön lisans	16	46,4	5,5		
	Lisans	68	41,9	8,1		
	Yüksek Lisans	11	44,0	7,4		
	Toplam	118	43,0	8,3		
Zorluklara Meydan Okuma	İlköğretim	5	25,6	13,1	0,543	0,705
	Lise	18	29,4	4,4		
	Ön lisans	16	30,7	6,6		
	Lisans	68	30,0	7,4		
	Yüksek Lisans	11	29,3	5,1		
	Toplam	118	29,7	7,0		
Risk Alma	İlköğretim	5	19,2	9,9	0,561	0,691
	Lise	18	19,9	6,1		
	Ön lisans	16	22,1	4,0		
	Lisans	68	20,5	6,0		
	Yüksek Lisans	11	19,1	4,9		
	Toplam	118	20,4	5,8		
Bireysellik	İlköğretim	5	16,6	7,7	1,662	0,164
	Lise	18	16,3	4,2		
	Ön lisans	16	12,9	3,8		
	Lisans	68	14,4	4,3		
	Yüksek Lisans	11	13,8	4,0		
	Toplam	118	14,6	4,4		
Yenilik	İlköğretim	5	19,2	9,9	2,597	0,040*
	Lise	18	24,0	3,2		
	Ön lisans	16	25,6	2,2		
	Lisans	68	22,5	5,0		
	Yüksek Lisans	11	24,5	4,7		
	Toplam	118	23,2	4,9		

*p<0,05

Başarı odaklılık alt boyutu için; 55+ yaş grubu kişilerin başarı odaklılık düzeyi diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha yüksektir. Zorluklara meydan okuma alt boyutu için; 18-24 yaş grubu kişilerin ortalaması 55+ yaş grubu kişilerin ortalamasından anlamlı derecede daha yüksektir. Bireysellik alt boyutu için 18-24 ve 25-34 yaş grubu kişilerin bireysellik düzeyleri diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha yüksektir. Yenilik alt boyutu için 55+ yaş grubu kişilerin ortalaması diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha düşüktür.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Eğitim Durumlarına Göre Değişimi

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; başarı odaklılık ve yenilik alt boyutları eğitim durumuna göre anlamlı düzeyde farklılık göstermektedir ($p<0,05$). Gruplar arası varyans homojenliği varsayımı sağlandığı için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY HSD testi sonuçlarına göre;

Başarı odaklılık alt boyutu için; ilköğretim mezunu kişilerin başarı odaklılık düzeyi diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin

ortalamasından anlamlı derecede daha düşüktür. Yenilik alt boyutu için; ilköğretim mezunu kişilerin başarı odaklılık düzeyi diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin ortalamasından anlamlı derecede daha düşüktür.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Sektöre Göre Değişimi

Bağımsız gruplarda t testi sonuçlarına göre; zorluklara meydan okuma alt boyutunun sektöre göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($p<0,05$), diğer alt boyutlar anlamlı farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Kamu çalışanlarının zorluklara meydan okuma düzeyi özel sektör çalışanlarından anlamlı derecede daha yüksektir.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Gelire Göre Değişimi

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; zorluklara meydan okuma alt boyutunun gelire göre anlamlı düzeyde farklılık gösterdiği görülürken ($p<0,05$), diğer alt boyutlar anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$).

Tablo 7. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin sektöre göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı bağımsız gruplarda t testi sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	t	p
Başarı Odaklılık	Özel	94	42,8	8,8	0,383	0,537
	Kamu	24	44,0	6,4		
	Toplam	118	43,0	8,3		
Zorluklara Meydan Okuma	Özel	94	29,1	7,1	3,639	0,049*
	Kamu	24	32,1	6,2		
	Toplam	118	29,7	7,0		
Risk Alma	Özel	94	20,1	6,0	1,622	0,205
	Kamu	24	21,8	5,1		
	Toplam	118	20,4	5,8		
Bireysellik	Özel	94	14,3	4,6	1,770	0,186
	Kamu	24	15,6	3,2		
	Toplam	118	14,6	4,4		
Yenilik	Özel	94	23,1	5,1	0,105	0,747
	Kamu	24	23,5	4,1		
	Toplam	118	23,2	4,9		

*p<0,05

Tablo 8. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin gelire göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Başarı Odaklılık	2200-3000	16	45,0	5,0	1,552	0,192
	3000-4000	20	44,1	11,0		
	4001-5000	6	48,0	6,0		
	5000-6000	20	43,8	6,0		
	6000+	56	41,3	8,7		
	Toplam	118	43,0	8,3		
Zorluklara Meydan Okuma	2200-3000	16	33,1	7,0	2,784	0,030*
	3000-4000	20	29,6	8,1		
	4001-5000	6	33,7	6,0		
	5000-6000	20	31,3	6,0		
	6000+	56	27,9	6,5		
	Toplam	118	29,7	7,0		
Risk Alma	2200-3000	16	20,0	6,4	0,516	0,724
	3000-4000	20	19,2	7,9		
	4001-5000	6	21,2	8,2		
	5000-6000	20	21,7	4,9		
	6000+	56	20,5	4,9		
	Toplam	118	20,4	5,8		
Bireysellik	2200-3000	16	15,5	1,0	2,089	0,087
	3000-4000	20	15,7	5,8		
	4001-5000	6	18,0	5,9		
	5000-6000	20	14,2	4,7		
	6000+	56	13,7	4,0		
	Toplam	118	14,6	4,4		
Yenilik	2200-3000	16	23,0	3,7	0,581	0,677
	3000-4000	20	23,9	5,9		
	4001-5000	6	25,7	4,1		
	5000-6000	20	23,1	3,5		
	6000+	56	22,8	5,3		
	Toplam	118	23,2	4,9		

*p<0,05

Tablo 9. Rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeğinin spor yapma süresine göre ortalamaları ve bu ortalamalar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı tek yönlü varyans analizi sonuçları

		N	Ortalama	Std. Sapma	F	p
Başarı Odaklılık	1-2	24	45,33	10,78	0,685	0,604
	3-4	21	43,29	6,40		
	5-6	10	42,50	8,82		
	7-8	12	42,92	5,57		
	9 ve üzeri	51	41,94	8,24		
	Toplam	118	43,02	8,33		
Zorluklara Meydan Okuma	1-2	24	30,08	8,99	1,075	0,372
	3-4	21	30,57	5,64		
	5-6	10	29,70	7,35		
	7-8	12	25,83	5,34		
	9 ve üzeri	51	30,14	6,61		
	Toplam	118	29,73	6,97		
Risk Alma	1-2	24	20,17	7,84	0,710	0,586
	3-4	21	20,57	3,88		
	5-6	10	20,90	6,19		
	7-8	12	17,92	4,81		
	9 ve üzeri	51	21,02	5,61		
	Toplam	118	20,44	5,84		
Bireysellik	1-2	24	15,92	5,04	1,850	0,124
	3-4	21	14,24	3,78		
	5-6	10	16,50	4,48		
	7-8	12	12,58	4,21		
	9 ve üzeri	51	14,14	4,22		
	Toplam	118	14,56	4,41		
Yenilik	1-2	24	24,63	6,08	1,309	0,271
	3-4	21	23,76	2,57		
	5-6	10	23,00	5,89		
	7-8	12	20,92	3,68		
	9 ve üzeri	51	22,90	4,92		
	Toplam	118	23,21	4,87		

Zorluklara meydan okuma alt boyutu için gruplar arası varyans homojenliği varsayımı sağlandığı için farklılığın hangi gruptan kaynaklandığını tespit etmek için yapılan TUKEY HSD testi sonuçlarına göre; geliri 2000-3000 ve 6000+ TL olanların ortalaması diğer gelir gruplarından anlamlı derecede daha düşüktür.

Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyonu Ölçeğinin Spor Yapma Süresine Göre

Tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre; rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu ölçeği alt boyutları spor yapma süresine göre anlamlı düzeyde farklılık göstermemektedir ($p>0,05$). Diğer bir ifade ile farklı sürelerde spor yapan kişilerin rekreasyon faaliyetlerine katılım motivasyonu alt boyutları düzeyleri aynı seviyededir.

4. Tartışma ve Sonuç

Açık alanda yapılan rekreatif spor aktivitesi, yaş ve cinsiyet gözetmeksizin alternatif bir egzersiz şekli olup bu aktiviteleri

yapan ve yetişkinlerin katılımını kolaylaştıracak stratejiler geliştiren tüm profesyonellerin, kişilerin bu etkinliklere katılmalarına etki eden faktörlerin neler olduğunu bilmeleri önemlidir. Bu çalışmada Spor İstanbul tarafından yukarıda bahsedilen özelliklerde organize edilen 19km'lik bir parkurda gerçekleştirilen İstanbul Tarihi Yarımada Bisiklet Turu'na katılan katılımcıların bu etkinliğe katılmalarında etkili olan motivasyonel faktörlerin tespit edilmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda 12 Eylül 2021 tarihinde Spor İstanbul tarafından gerçekleştirilen Tarihi Yarımada Bisiklet Turu etkinliğine katılan 118 kişi üzerinde anket katılımcıların demografik verilerini toplamak amacıyla kişisel bilgi formu, motivasyonel faktörleri belirlemek amacıyla Rekreasyon Aktivitelerine Katılım Motivasyon Ölçeği uygulanmıştır.

Yapılan çalışmada katılımcıların %74,6'sının erkek, %25,4'ünün kadın olduğu; %51,7'sinin bekar, %48,3'ünün evli olduğu; %11,9'unun 18-24 yaş arasında, %25,4'ünün 25-34 yaş arasında, %38,1'inin 35-44 yaş arasında, %19,5'inin 45-54 yaş arasında ve %5,1'inin 55 yaş üstünde olduğu; %4,2'inin ilköğretim mezunu, %15,3'ünün lise mezunu, %15,3'ünün

lise mezunu, %57,6'sının lisans mezunu, %9,3'ünün yüksek lisans mezunu olduğu; %79,7'sinin özel sektörde, %20,3'ünün kamu sektöründe çalıştığı; %13,6'sının 2200-3000 TL arasında, %16,9'unun 3000-4000 TL arasında, %5,1'inin 4001-5000 TL arasında, %16,9'unun 5000-6000 TL arasında ve %47,5'inin 6000 TL üstünde aylık geliri olduğu; %20,3'ünün 1-2 yıldır, %17,8'inin 3-4 yıldır, %8,5'inin 5-6 yıldır, %10,2'sinin 7-8 yıldır ve %43,2'sinin 9 ve üzeri yıldır spor yaptığı belirlenmiştir.

Çalışmada rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeği ile cinsiyet, medeni durum, yaş, eğitim durumu, sektör, gelir, spor yapma süresine göre anlamlı düzeyde farklılık gösterip göstermediğine bakılmıştır. Yapılan analizler sonucunda çalışmada rekreasyon aktivitelerine katılım motivasyonu ölçeği alt boyutları ile yaş değişkeni ve eğitim arasında anlamlı bir farklılık olduğu ancak cinsiyet, medeni durum, sektör, gelir durumu ve spor yapma süresi ile arasında anlamlı bir farklılık olmadığı belirlenmiştir. Anlamlı farklılıklar görülen demografik değişkenler ile ölçek alt boyutları arasındaki ilişkiye bakıldığında;

Yaş değişkeni ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık incelendiğinde; başarı odaklılık alt boyutu için; 55+ yaş grubu kişilerin başarı odaklılık düzeyi diğer yaş gruplarından; zorluklara meydan okuma alt boyutu için; 18-24 yaş grubu kişilerin ortalaması 55+ yaş grubu kişilerin ortalamasından; bireysellik alt boyutu için 18-24 ve 25-34 yaş grubu kişilerin bireysellik düzeyleri diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha yüksek çıkarken; yenilik alt boyutu için 55+ yaş grubu kişilerin ortalaması diğer yaş gruplarından anlamlı derecede daha düşük bulunmuştur. Literatürde motivasyonun yaştan etkilendiğine dair bulgulara rastlamak mümkündür (Parker & Lovell, 2012; Güvendi vd., 2016). Bu bağlamda çalışmanın bulguları literatür ile paralellik göstermektedir. Buna karşın literatürde motivasyonun yaş ile ilişkisi olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Can vd., 2009; Yılmaz vd., 2019). Literatürdeki bu farklılıklar araştırmaya dahil olan katılımcıların katılım düzeyi ile açıklanamamaktadır. Katılımcıların aktivitelerine elit ya da rekreatif düzeyde katılmaları motivasyonla yaş arasındaki ilişkiyi etkileyebilmektedir.

Eğitim durumu ile açık alan rekreasyon aktivitelerine katılımı motive eden faktörler arasında anlamlı bir farklılık incelendiğinde ise, başarı odaklılık alt boyutu için; ilköğretim mezunu kişilerin başarı odaklılık düzeyi diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin ortalamasından; yenilik alt boyutu için, ilköğretim mezunu kişilerin başarı odaklılık düzeyi diğer eğitim düzeyine sahip kişilerin ortalamasından anlamlı derecede daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Literatüre bakıldığında motivasyon ile eğitim arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların bulguları karmaşıktır. Bu çalışmaya paralel olarak eğitim durumu ile motivasyon arasında ilişki olduğunu gösteren çalışmalar olduğu gibi (Aygün & Yetim, 2017; Başar, 2014; Toros, 2010); eğitim durumu ile motivasyonu arasında bir farklılık olmadığını gösteren çalışmalar da bulunmaktadır (Kavas, 2018; Yılmaz vd., 2019). Bu çalışmalara bakıldığında sporcularda motivasyonu farklı şekillerde ele aldıkları, katılımcıların profesyonel sporcular ya da rekreatif etkinlik olarak yapanlardan oluşabileceği ve farklı ölçeklerin kullanıldığı görülmektedir ve bulguları arasındaki farklılığın bunlardan kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışma sonucunda rekreatif etkinliklere katılımında özellikle yaş ve eğitim durumu gibi demografik değişkenlerin önemli bireysel motivasyonel faktörler olduğu belirlenmiştir. Bu bağlamda rekreatif etkinlikler hazırlanırken katılımcıların yaş ve eğitim durumlarına yönelik özelleştirilmesinin faydalı olacağı söylenebilmektedir. Diğer bir ifade ile yaş ve eğitim temel alınarak aktiviteler düzenlendiğinde hem yeni katılımcıların etkinliklere çekileceği hem de sunulan rekreatif spor aktivitelerine hali hazırda katılan bireylerin nasıl elde tutulacağı konusunda ilerleme kaydedilebilecektir.

Kaynakça

- Ardahan, F. (2013). Bireyleri rekreatif spor etkinliklerine motive eden faktörlerin remm ölçeğini kullanarak çeşitli demografik değişkenlere göre incelenmesi: Antalya örneği. *Pamukkale Journal of Sport Sciences*, 4(2), 1-15.
- Aygün, M., & Yetim, A. A. (2017). Türkiye'de Buz Hokeyi Sporcularının Eğitim Düzeylerine Göre Spora Katılım Güdülerinin İncelenmesi. *Ulusal Spor Bilimleri Dergisi*, 1(2), 27-33.
- Başar, O. (2014). *Türkiye'de Sualtı Hokeyi Oynayan Sporcuların Spora Katılım Motivasyonlarının Belirlenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Bahçeşehir Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Can, Y., Güven, H., Soyer, F., Demirel, M., Bayansaldız, M., & Şahin, K. (2009). Elit taekwondo sporcularında aile-antrenör-kulüp desteği ve başarı motivasyonu arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 240-252.
- Chang PJ, Wray L, & Lin Y. (2014). Social relationships, leisure activity, and health in older adults. *Health Psychology*, 33, 516-523. doi: 10.1037/hea0000051.
- Çetin, A. (2019). Triathletes' Motivational Dimensions for Participation in Ironman, and Comparison of these Factors with Their Life Satisfaction and Achievement Perceptions. *International Journal of Human Movement and Sports Sciences*, 7(3), 43-50. doi: 10.13189/saj.2019.070301.
- Çetin, A. & Özman, C. (2019). Koşucuların ultra-maraton etkinliklerine katılmalarındaki motivasyonel boyutlar ve bu boyutların onların yaşam doyumları ve başarı algılarıyla karşılaştırılması. *Sportmetre Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 17(2), 177-187. doi: 10.33689/sportmetre.531348.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (2000). The "what" and "why" of goal pursuits: Human needs and the self-determination of behavior. *Psychological inquiry*, 11(4), 227-268.
- Deci, E. L., & Ryan, R. M. (1985). The general causality orientations scale: Self-determination in personality. *Journal of research in personality*, 19(2), 109-134. https://doi.org/10.1016/0092-6566(85)90023-6
- Doğusan, S., & Koçak, F. (2019). Ciddi Serbest Zaman Katılımında Kadın Uzun Mesafe Koşucularının Deneyimlerinin Öz Belirleme Kuramına Göre İncelenmesi. *Sportif Bakış: Spor ve Eğitim Bilimleri Dergisi*, 6(2), 230-249.
- Gözen, E. (2020). Açık Alan Rekreasyon Aktivitelerine Katılmayı Motive Eden Faktörlere Yönelik Ölçek Geliştirme Çalışması. *Türk Turizm Araştırmaları Dergisi*, 4(3), 2197-2209.
- Gröpel, P., Wegner, M., & Schüller, J. (2016). Achievement motive and sport participation. *Psychol. Sport Exerc.* 27, 93-100. doi: 10.1016/j.psychsport.2016.08.007
- Güvendi, B., & Bilgin, U. (2016). Elit Akademi Ligi Futbolcularında İmgeleme ve Kaygı İlişkinin İncelenmesi. *Uluslararası Hakemli Psikiyatri ve Psikoloji Araştırmaları Dergisi*, 7, 62-82.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel Araştırma Yöntemi* (31. Basım) Ankara: Nobel Akademik Yayıncılık.

- Kavas, E. T. (2018). *Voleybolcuların Başarı Motivasyonu Düzeylerinin Araştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sakarya.
- McClelland, D.C. (1961). *The Achieving Society*. Princeton, NJ:Van Nostrand Company.
- Parker, J. K., & Lovell, G. P. (2012). Age differences in the vividness of youth sport performers' imagery ability. *Journal of Imagery Research in Sport and Physical Activity*, 7(1), 1-13.
- Raynor, H. A., Bond, D. S., Freedson, P. S., & Sisson, S. B. (2012). Sedentary Behaviors, Weight, and Health and Disease Risks. *Journal of Obesity*, 2012(5), 1-3. doi:10.1155/2012/852743.
- Schroeder, S. A., Cornicelli, L., Fulton, D. C., & Merchant, S. S. (2019). The influence of motivation versus experience on recreation satisfaction: How appreciative-versus achievement-oriented recreation experience preferences relate to hunter satisfaction. *Journal of Leisure Research*, 50(2), 107-131. doi: 10.1080/00222216.2018.1557502.
- Toros, T. (2010). Examination of the relationship between autocratic coaching behaviors perceived by elite sportsmen and their motive to approach success. *World Applied Sciences Journal*, 11(10), 1210-1215.
- Yılmaz, A. , Kırımoğlu, H. & Kaynak, K. (2019). Türkiye Görme Engelliler Yüzme Şampiyonasına Katılan Sporcuların Spora Özgü Başarı Motivasyon Düzeylerinin İncelenmesi. *Spor ve Performans Araştırmaları Dergisi*, 10(3) , 270-281.
- Spor İstanbul (Eylül, 2021). *Fiziksel Aktivite ve Sağlık*. <https://spor.istanbul/fiziksel-aktivite-ve-saglik/>, Erişim Tarihi: 30.10.2021.